

Groenblauwe zone OostvaardersWold

**Advies over de reikwijdte en het detailniveau
van het milieueffectrapport**

11 april 2008 / rapportnummer 2040-32

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De provincie Flevoland heeft het voornemen om de groenblauwe zone OostvaardersWold te realiseren die een robuuste ecologische verbinding moet vormen tussen de Oostvaardersplassen en de Veluwe. Deze zone van circa 2000 hectare¹ biedt ruimte aan natuur, waterberging en recreatie. De locatie is vastgelegd in het Omgevingsplan Flevoland 2006 (streekplan). Ten behoeve van de locatiekeuze is een plan-m.e.r.-procedure doorlopen die geresulteerd heeft in de Strategische Milieubeoordeling OostvaardersWold.

Momenteel wordt een structuurvisie opgesteld waarin de inrichting van het OostvaardersWold wordt uitgewerkt. Voor deze structuurvisie wordt wederom een plan-MER opgesteld².

Na vaststelling van de structuurvisie zal de inrichting van het OostvaardersWold in bestemmingsplannen worden vastgelegd. Een deel van deze bestemmingsplanwijzigingen zal naar verwachting (besluit-)m.e.r.-plichtig zijn. De Commissie adviseert om te overwegen het plan-MER dusdanig gedetailleerd op te stellen dat het, eventueel met een aanvulling of actualisering, kan dienen als startnotitie of aanzet voor het MER in deze besluit-m.e.r.-procedure(s).

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- een heldere motivering van de totstandkoming van de alternatieven op basis van de mogelijkheden en onmogelijkheden vanuit water, bodem en ontwikkelingen in de omgeving;
- een globale beschrijving van de ecologische functie van het OostvaardersWold als robuuste verbinding tussen de Oostvaardersplassen en de Veluwe voor doelsoorten en aan de hand van te ontwikkelen natuur(doel)typen;
- een beschrijving van de gevolgen van de realisatie van het OostvaardersWold voor het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen, in samenhang met de gevolgen van andere ruimtelijke plannen in de nabijheid van OostvaardersWold;
- een goede vergelijking van de alternatieven;
- een zelfstandig leesbare samenvatting die een goede afspiegeling is van de inhoud van het MER.

De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER Groenblauwe Zone OostvaardersWold. Dat wil zeggen dat dit advies **niet** zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met deze notitie moet worden gelezen.

¹ 1650 ha is vastgelegd, daarnaast is een zoekgebied aangewezen waarbinnen nog 300 ha gerealiseerd kan worden.

² In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de betrokkenen bij de totstandkoming van dit advies en de door de Commissie geraadpleegde documenten.

2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

In de notitie reikwijdte en detailniveau zijn de achtergronden van het project en besluitvormingstraject helder beschreven. In de notitie wordt duidelijk aangegeven wat de hoofddoelstelling van het project is, binnen welke randvoorwaarden die gerealiseerd dient te worden en welke overige doelstellingen de initiatiefnemer heeft.

De notitie geeft aan dat de duurzame inrichting van het watersysteem geldt als randvoorwaarde voor het behalen van de hoofddoelstelling (realisatie van een robuuste ecologische verbinding). De initiatiefnemer beziet deze randvoorwaarde alleen in het licht van waterkwantiteit. Waterkwaliteit wordt gezien als een effect van het voornemen. De Commissie wijst erop dat ook waterkwaliteit een wezenlijk onderdeel kan zijn van een duurzaam watersysteem in dit gebied en een randvoorwaarde om de hoofddoelstelling te bereiken.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Ontwikkeling van alternatieven

Mogelijkheden en onmogelijkheden

De realisatie van een robuuste ecologische verbinding is de hoofddoelstelling van het project. De Commissie beveelt aan bij het ontwikkelen van alternatieven allereerst de mogelijkheden en beperkingen voor het behalen van de hoofddoelstelling te verkennen.

Ga daarbij in op de rol van:

- *Water*
Peilbeheer, aanwezigheid van open water voor waterberging, kwel³, stroomrichting en mogelijk ook doorspoeling vanuit de Veluwerandmeren bepalen in belangrijke mate waar welke habitats/natuurdoeltypen realiseerbaar zijn;
- *Bodem*
Lokale verschillen in bodemsoort, reliëf, voedselrijkdom, mate van vervuiling en doorlaatbaarheid bepalen onder meer waar welke habitats/natuurdoeltypen realiseerbaar zijn;
- *Andere ruimtelijke plannen in de nabijheid van OostvaardersWold*
Deze plannen (inclusief Luchthaven Lelystad, A6/A9, Schaalsprong Almere/Almere Oost, Evenemententerrein Flevoland, de intensivering van de spoorlijn Almere-Lelystad en locaties voor windenergie) hebben, afzonderlijk of in samenhang, mogelijk gevolgen de haalbaarheid van de gewenste natuurontwikkeling.

³ Bekend is dat in het gebied kwel voorkomt van slechte kwaliteit. Kwel kan zo leiden tot lokale verschillen in waterkwaliteit. Ook kan kwel er mogelijk voor zorgen dat (een deel van) het oppervlaktewater ijsvrij blijft. Bedreigde vogelsoorten (zoals de Roerdomp) kunnen hierbij gebaat zijn, mits de kwaliteit van het oppervlaktewater voldoende blijft dan wel te houden is ondanks de kwelinvloed (bijvoorbeeld door middel van doorspoelen).

Beschouw daarnaast de (on)mogelijkheden voor peilverhoging en afgraving om de opgave voor waterberging te bewerkstelligen⁴. Houd daarbij rekening met klimaatverandering en bodemdaling.

Alternatieven

Ontwikkel vervolgens op basis van de mogelijkheden en beperkingen alternatieven die de bandbreedte van de doelstellingen dekken. Geef per alternatief aan welk type gebruik gerealiseerd wordt (natuur, water, recreatie). Geef aan welke natuur(doel)typen gerealiseerd worden en welke doelsoorten daarvan profiteren, wat de intensiteit van de recreatie zal zijn en op welke wijze het gebied beheerd zal worden. Geef eveneens aan hoe wordt bijgedragen aan het realiseren van de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen.

Indien het plan-MER dusdanig gedetailleerd wordt opgesteld dat het kan dienen als startnotitie of aanzet voor het besluit-MER (zie de inleiding van dit advies), geeft de Commissie in overweging om ook de volgende punten bij het ontwikkelen van de alternatieven van het plan-MER te betrekken.

- De inrichting of het beheer van het nog aan te wijzen gebied van ongeveer 300 hectare ten behoeve van Bruine en Blauwe Kiekendief;
- De waterkwaliteit in relatie tot de inrichting van het OostvaardersWold als natte verbindingzone;
- De aansluiting van het OostvaardersWold op de Oostvaardersplassen en de aansluiting op het Hosterwold en de Veluwe.

Ontwikkeling en motivering voorkeursalternatief

De alternatieven worden getoetst aan doelbereik en aan milieubeleid en effecten op relevante omgevingswaarden (zie ook hoofdstuk 4 van dit advies). Ontwikkel op basis van deze toetsing een voorkeursalternatief. Daarbij kunnen bouwstenen uit en/of combinaties van de onderzochte alternatieven gebruikt worden. Motiveer het ontwerp van het voorkeursalternatief mede op basis van de vergelijking van de alternatieven op zowel doelbereik, robuustheid als toetsing aan milieubeleid en effecten op relevante omgevingswaarden.

3.2 Referentie en toetsing op robuustheid

De Commissie kan zich vinden in de referentiesituatie zoals die in de notitie reikwijdte en detailniveau wordt beschreven.

In de notitie wordt voorgesteld om de robuustheid van de alternatieven te toetsen voor een aantal ruimtelijke ontwikkelingen die nog niet vaststaan of waarvan de invulling nog onvoldoende duidelijk is. Neem daarbij ook mogelijke ontwikkelingen in de periode na 2020 mee, met name uitbreiding van Almere en uitbreiding van infrastructuur.⁵

De Commissie beveelt aan om naast toetsing op robuustheid voor de in de notitie genoemde ruimtelijke ontwikkelingen ook te toetsen op:

- robuustheid van de alternatieven bij bodemdaling. Besteed hierbij specifiek aandacht aan de consequenties van naar verwachten tragere bodemdaling in het OostvaardersWold dan in de omliggende land-

⁴ De opgave om binnen het OostvaardersWold een deel van de waterberging van Zuidoost Flevoland te accommoderen vereist mogelijk grote volumes grondverzet, die deels in het OostvaardersWold zelf moet worden opgevangen.

⁵ In het kader van het project Randstad 2040.

bouwgebieden voor de mogelijkheid om het OostvaardersWold te gebruiken als waterbergingsgebied;

- vermogen om te gaan met stijgende piekafvoeren door klimaatverandering.

4. EFFECTBEOORDELING

4.1 Toetsing aan doelbereik

Geef per alternatief aan welke doelstelling in welke mate gerealiseerd wordt. Geef onder andere een beschrijving van de toekomstige ecologische functie van het OostvaarderWold als robuuste verbinding tussen de Oostvaardersplassen en de Veluwe en van de randvoorwaarden voor aansluiting tussen het OostvaardersWold en de Oostvaardersplassen en geef aan wat de bijdrage is aan de ontsnippering van de EHS.

Geef het doelbereik weer in een helder overzicht, zodat een goede vergelijking van de alternatieven mogelijk is.

Maak duidelijk waar welke doelen met elkaar conflicteren. Ga onder andere in op de gevolgen die de beoogde recreatieve ontwikkeling van de zone heeft op de haalbaarheid van de natuurdoelstellingen en op de mogelijke conflicten tussen de doelen voor waterberging en natuur.

4.2 Toetsing aan milieuaspecten

Geef in een helder overzicht weer wat de effecten per aspect zijn, zodat een goede vergelijking van de alternatieven mogelijk is.

Bodem

In de notitie is aangegeven dat beoordeeld zal worden in hoeverre de alternatieven kunnen worden gerealiseerd met een gesloten grondbalans. Ga daarbij in op waar afgegraven grond binnen het gebied verwerkt kan worden en wat daarvan de effecten zijn (bijvoorbeeld op waterberging, ook bij toekomstige klimaatverandering en bodemdaling).

Natuur

Natura 2000

Geef de begrenzing van de Oostvaardersplassen en andere relevante Natura 2000-gebieden duidelijk aan op kaart en beschrijf (voor zover relevant) de instandhoudingsdoelstellingen, inclusief behoud- en verbeteropgaven.

Geef aan in hoeverre het initiatief (in de aanlegfase of eindfase) gevolgen kan hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Oostvaardersplassen. Betrek daarbij de mogelijke gevolgen van andere ruimtelijke plannen in de nabijheid van OostvaardersWold. Ga in op de kansen die het OostvaardersWold biedt voor soorten waarvoor instandhoudingsdoelen worden geformuleerd (andere dan Bruine en Blauwe Kiekendief) en waarbij sprake is van kwetsbare en geïsoleerde populaties (bijvoorbeeld Grote Karekiet). Besteed ook aandacht aan de externe werking (bijvoorbeeld foerageerfunctie Middengebied voor kiekendieven en ganzen die in de Oostvaardersplassen broeden respectievelijk slapen).

Breng via de oriëntatiefase (1e stap van de habitattoets) in beeld of significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Oostvaarderplassen zijn uit te sluiten. Stel wanneer die zekerheid niet kan worden verkregen een passende beoordeling op.⁶

EHS

Geef aan wat de bijdrage is van het OostvaardersWold aan de ontsnippering van de Ecologische Hoofdstructuur. Geef aan welke EHS-natuur wordt ontsnipperd, welke doelsoorten daarvan kunnen profiteren en wat het OostvaarderWold betekent voor de kwaliteit/samenhang van de EHS in Flevoland. Vermeld ook de risico's voor de EHS, bijvoorbeeld intensieve begrazing in het Hosterwold.

Overige natuur

Naast de twee kiekendiefsoorten waarvoor instandhoudingsdoelen in de Oostvaardersplassen zijn geformuleerd draagt Flevoland ook een nationale verantwoordelijkheid voor behoud van de Grauwe Kiekendief. Gelet op de overlap in habitatkeus geeft de Commissie in overweging om deze soort als 'meelift-soort' te betrekken bij het invullen van de 'kiekendiefopgave' uit andere projecten.

Geluid

Breng de geluidsbelasting op het gebied in beeld en het effect op natuur en recreatie. Neem daarbij in elk geval de volgende bronnen mee:

- verkeer van rijks- en provinciale wegen in het studiegebied;
- Luchthaven Lelystad;
- spoorlijn Almere – Lelystad.

Landschap

Geef een beschrijving van de huidige landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Geef een waardering van de beschreven landschapstypen en -elementen op de verschillende schaalniveaus, aan de hand van de (regionale) kenmerkendheid, de zeldzaamheid, de gaafheid en de vervangbaarheid. Geef een beschrijving van de effecten van het voornemen op de verschillende lagen, op de elementen en de samenhang hiertussen.

Ga daarnaast in op de kansen die het voornemen schept voor nieuwe landschappelijke kwaliteiten en geef hier een waardering van (ga bijvoorbeeld in op contrast, beleving, herkenbaarheid).

Maak zoveel mogelijk gebruik van visualisaties.

⁶ De Commissie adviseert om de externe werking hier nadrukkelijk bij te betrekken. De aanleg van het OostvaardersWold kan - afzonderlijk of in combinatie met andere activiteiten - gevolgen hebben voor het foerageergebied van overwinterende ganzen en Bruine en Blauwe Kiekendief, en dus voor de draagkracht van de Oostvaarderplassen voor soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

5. OVERIGE ONDERDELEN

Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Leemten in kennis

Benoem, indien aanwezig, de belangrijkste leemten in kennis.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Provincie Flevoland, Gedeputeerde Staten

Bevoegd gezag: Provincie Flevoland, Provinciale Staten

Besluit: Structuurvisie OostvaardersWold

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C09.0

Activiteit: De provincie Flevoland heeft het voornemen om de groenblauwe zone OostvaardersWold te realiseren, die een robuuste ecologische verbinding moet vormen tussen de Oostvaardersplassen en de Veluwe. Deze zone van circa 2000 hectare biedt ruimte aan natuur, waterberging en recreatie.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: n.v.t.

advies aanvraag: 14 december 2007

ter inzage legging: n.v.t.

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 11 april 2008

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het plan-MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de notitie reikwijdte en detailniveau als uitgangspunt.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. L.C. Dekker (werkgroepsecretaris)

ir. W.H.A.M. Keijsers

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

ing. R.L. Vogel

drs. H.A.T.M. van Wezel

Advies over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport Groenblauwe zone OostvaardersWold

De provincie Flevoland heeft het voornemen om de groenblauwe zone OostvaardersWold te realiseren, die een robuuste ecologische verbinding moet vormen tussen de Oostvaardersplassen en de Veluwe. Deze zone van circa 2000 hectare biedt ruimte aan natuur, waterberging en recreatie. Ten behoeve van besluitvorming over de realisatie deze zone wordt een (plan-)m.e.r.-procedure doorlopen.

ISBN: 978-90-421-2331-1